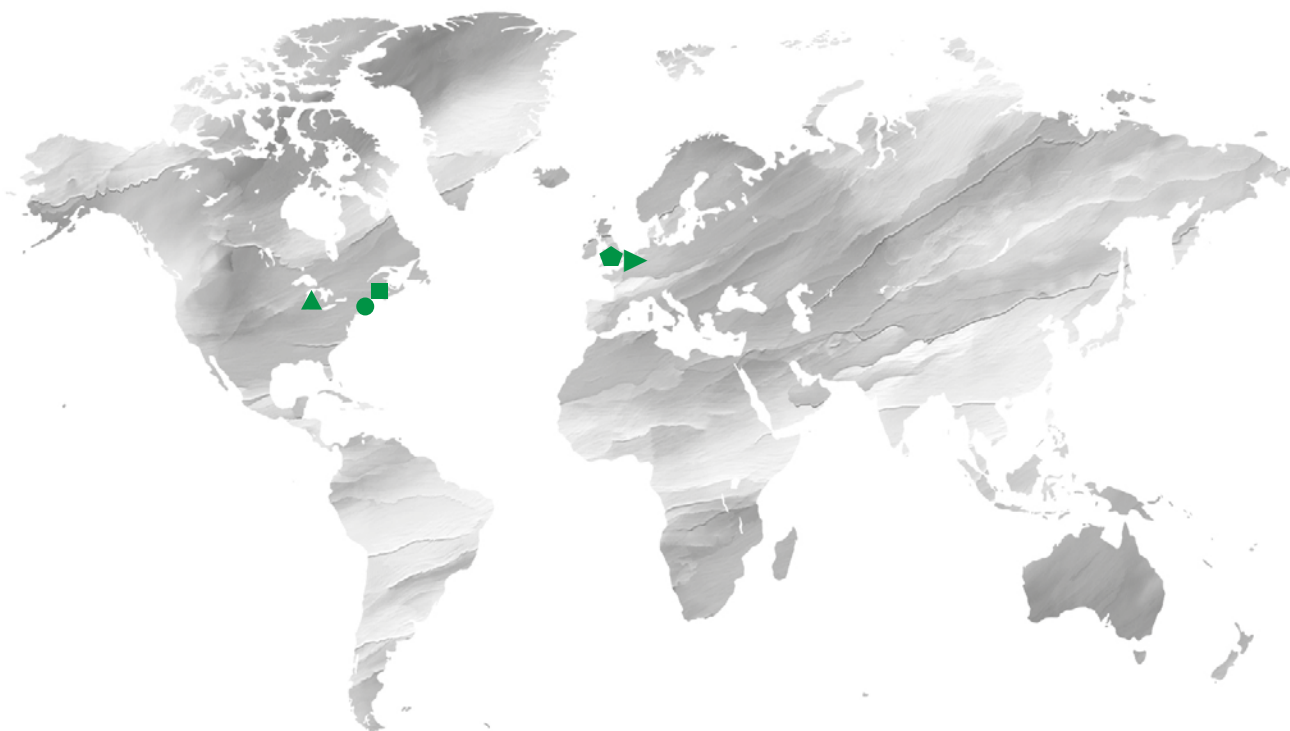

ZAÚJÍMAVOSTI ZO SVETOVÝCH KNIŽNÍC

Rubriku pripravila PhDr. Renáta Šmidová (projekt@svkpo.gov.sk)
zo Štátnej vedeckej knižnice v Prešove.

● KNIŽNICA PRE KÚZELNÍKOV VO VÝSKUMNOM CENTRE KÚZELNÍCKEHO UMENIA

V centre Manhattanu sa nachádza nenápadná budova, ktorá ukrýva pozoruhodnú knižnicu pre kúzelníkov. Znie to dosť fantasticky, ale nezisková organizácia *Výskumné centrum kúzelníckeho umenia* (*Conjuring Arts Research Center*), založená v roku 2003, je jednou z najväčších zbierok kníh na svete, zameraných na „klamlivé umenie“. Centrum funguje predovšetkým ako vedecká knižnica s tisíckami titulov kníh a časopisov s cieľom uchovávať interpretáciu mágie, kúziel a príbuzných umení. Za zakladateľa možno považovať Williama Kalusha, ktorý premenil lásku ku kartovej mágii na lásku k zbieraniu kúzelníckych kníh.

Nadšenie z mágie získal William Kalush z kartových trikov, ktoré ho naučil jeho otec. Postupne

začal zbierať kúzelnícke knihy a tie sú dodnes súčasťou knižničnej zbierky. Niektoré z nich sú staršie viac ako 600 rokov a mnohé nenájdete nikde inde na svete (napríklad knihu napísanú vo Florencii v roku 1491 obsahujúcu návody na čítanie ľudských myšlienok). V zbierke sa nachádzajú knihy v rôznych jazykoch z rozmanitých kúzelníckych predstavení, knihy s kartovými a inými kúzelníckymi trikmi, tituly o mentalizme, hazardných hrách, hypnóze, bruchovravectve, žonglovaní či histórii mágie. Skutočné poklady ležia v uzamknutej miestnosti bez okien, kde sa nachádzajú vzácne staroeurópske texty viazané do pergamenu a obsahujúce ranú históriu mágie. Knižnica uchováva aj pamflety s magickými tajomstvami, ktoré sa v minulosti predávali na ulici.

Centrum sa zaoberá získavaním, uchovávaním a sprístupňovaním knižných pokladov kúzelníkom a učencom, a tak pripomína bežnú knižnicu, kde sa každodenne pracuje na archivácii, konzervovaní a digitalizácii rozsiahlej zbierky.

Knižnica pomocou vyhľadávača *Ask Alexander* ponúka databázu online zdrojov súvisiacich s mágiou. Vyhľadávač bol pomenovaný podľa populárneho mentalistu zo začiatku 20. storočia Clauda Alexandra Conlina, označovaného aj ako „*Muž, ktorý vie*“, a preto i vyhľadávač vie a odpovie na všetky kúzelné otázky. Okrem iného obsahuje i také artefakty ako staršie kópie časopisu *Conjuror's Monthly*, ktorého vydávanie odštartoval Harry Houdini v septembri 1906, časopisy *Illusions and Mechanical Effects for Theatres*, vysvetľujúce staré triky z kariet, ako aj pútavé reklamy na dávno zabudnuté detektívne agentúry.

Výskumné materiály a rôzne vzácne kúzelnícke starožitnosti nachádzajúce sa v centre poskytujú príležitosť hlbšie porozumieť histórii a zložitosti jednej z najstarších profesií na svete v kontexte súčasného života. Spomínaná knižnica je len jednou z úloh, ktoré dané centrum má. Okrem poskytovania fondov a online databázy totiž vydáva aj časopis a realizuje predstavenia verejnosti, čím sa snaží zachovať bohatú históriu a tradície starodávneho umenia. Vyplňuje tak priepasť medzi súkromnými zbierkami z histórie mágie a informáciami súvisiacimi s mágiou a verejnosťou.

Centrum je elektronicky dostupné po celom svete, ale v prípade fyzickej návštevy je nutné objednať sa vopred.

Zdroj:

<https://www.atlasobscura.com/articles/conjuring-arts-research-center>
<https://conjuringarts.org/about/>

▲ ONLINE HRY POMÁHAJÚ DEŤOM NAUČIŤ SA NARÁBAŤ S PENIAZMI UŽ OD SKORÉHO VEKU

Americká asociácia knižníc (The American Library Association – ALA) sa spojila s organizáciou FINRA Investor Education Foundation, aby spoločne vytvorili bezplatné online hry pre deti o zarábaní, sporení a míňaní peňazí. Hry pomáhajú deťom zábavnou formou osvojiť si a zároveň rozvíjať finančné zručnosti a dôvtip už v ranom veku, ideálne sú pre deti a mládež od 7 do 11 rokov. Súčasťou série s názvom „*Thinking Money for Kids*“ je napríklad aj časť „*Earning It*“, ktorá sleduje rozmanité skupiny postáv pri

pretavovaní svojich záujmov z detstva do úspešnej kariéry. „*Balance My Budget*“ prináša tipy, ako si stanoviť priority medzi základnými potrebami, luxusom a sporením. „*Money Trail*“ umožňuje deťom precvičovať ťažké rozhodnutia medzi výdavkami a príjmami a „*Let's Deal*“ skúma nákup a predaj v rámci trhu farmárov a poľnohospodárov. Tieto hry dopĺňa putovná výstava „*Thinking Money for Kids traveling exhibition*“. Ide o interaktívny zážitok pre deti a rodiny vo verejných knižniciach.

Nové interaktívne hry umožňujú knižniciam priniesť vzdelávanie zamerané na financie priamo do domácností, a to spôsobom primeraným a vhodným pre detského používateľa. Na zvrátenie trendu poklesu finančnej gramotnosti u dospelých je dôležité, aby sa s finančným vzdelávaním začalo čo najskôr. Ak sa nájde takýto pútavý spôsob, v ktorom môžu pomôcť aj knižnice, je to o to lepšie.

Zdroj:

<http://www.ilovelibraries.org/article/these-online-games-help-kids-learn-money-skills-early>

■ WALKEROVA KNIŽNICA HISTÓRIE ĽUDSKEJ PREDSTAVIVOSTI

Walkerova knižnica histórie ľudskej predstavivosti (Walker Library) v Stamforde v Connecticute je venovaná zázrakom ľudskej mysle. Nádherná súkromná knižnica Jaya Scotta Walkera, zakladateľa Walker Digital research and development facility, bola postavená v roku 2002 na oslavu intelektuálneho a emocionálneho dobrodružstva ľudstva v oblasti objavovania, učenia a kreativity. V súčasnosti obsahuje tisíce vzácných kníh, umeleckých diel, máp a rukopisov, ako aj moderných i starovekých artefaktov.

Knižnica je umiestnená vo Walkerovom dome s rozlohou 3 600 štvorcových stôp (334,5 m²), má asi 50 000 zväzkov a obsahuje pozoruhodný výber vzácných diel a predmetov vrátane jednej z dvoch známych anastatických faksimilií originálu *Deklarácie nezávislosti* z roku 1776, atlas z roku 1699, ktorý zobrazuje Slnko v strede slnečnej sústavy, originálny ruský *Sputnik* z roku 1957, prvý vesmírny satelit na svete (jedna z niekoľkých záloh postavených v ZSSR) a americký satelit *Vanguard*, vyrobený z častí amerického satelitu, ktorý vybuchol na odpaľovacej rampe. Walkerova knižnica má neobvyklý viacúrovňový

dizajn so sklenenými podlahami a hranatým schodiskom, plávajúcimi platformami, presklenými mostami, ktoré spoločne s dynamickým osvetlením, hudbou a špeciálnymi umeleckými dielami oslavujú významné úspechy v histórii ľudských nápadov. Knižnica nie je prístupná verejnosti, navštíviť ju môžu len pozvaní hostia, napríklad žiaci, riadiaci pracovníci, vládni úradníci, vedci a knihovníci z celého sveta.

Zdroj:

<https://www.atlasobscura.com/places/walker-library-of-the-history-of-human-imagination>

http://www.walkerdigital.com/the-walker-library_welcome.html

► ROZDELENIE BELGICKEJ KNIŽNICE V LEUVENE

V Leuvene sídli belgická univerzitná knižnica, na ktorú nemecká armáda zaútočila dvakrát. Prvý raz sa tak udialo už počas prvej svetovej vojny, keď ju dokonca podpálila. Ďalší útok sa uskutočnil počas druhej svetovej vojny, avšak jej historickú zbierku rozdelil až konflikt v 60. rokoch medzi holandsky a francúzsky hovoriacimi študentmi. *Université catholique de Louvain* (vo francúzštine), resp. *Katholieke Universiteit te Leuven* (v holandčine), už v tom čase nebola životaschopná i napriek svojmu bohatému odkazu a národnej symbolickej hodnote. Univerzita sa síce nachádzala vo Flámsku, teda v holandsky hovoriacej oblasti, ale spravovali ju francúzski hovoriaci, známi ako Valóni, ktorí mali v inštitúcii osobitné postavenie. Flámski študenti preto žiadali, aby univerzita uprednostnila holandsky hovoriacu väčšinu. V 70. rokoch začala výstavba novej valónskej *Université catholique de Louvain* v Louvain-la-Neuve, čím zároveň došlo aj k rozdeleniu pôvodnej knižnice.

Keď episkopát v roku 1834 po založení Belgického kráľovstva prevzal kontrolu nad univerzitou v Leuven (založenou v roku 1425), tak výučba aj administratíva prebiehali takmer výlučne vo francúzštine. Kurzy holandčiny boli pridané až v roku 1911 a do roku 1936 bola univerzita rozšírená o holandský sektor. Flámski študenti však boli naďalej znevýhodňovaní, čo v 60. rokoch vyúsťovalo do častých protestov, preto sa rozhodlo, že každá skupina (t. j. francúzska aj holandská), bude mať samostatnú inštitúciu. Zatiaľ čo Valóni

čakali na dokončenie svojej novej knižnice, v pôvodnej historickej budove univerzity sa dočasne nachádzali dve knižnice slúžiace dvom inštitúciám – jedna pre každú jazykovú komunitu. Ako spomína Charles-Henri Nyns, hlavný knihovník *Université catholique de Louvain*, študujúci v Leuven v 70. rokoch, „študenti, pedagogickí pracovníci a zamestnanci pracovali na rovnakom mieste, ale nie spoločne“. Podľa jeho slov dostali zamestnanci pokyny pomáhať študentom iba v jednom jazyku a neodpovedať študentom, ktorí sa na nich obrátili v „nesprávnom“ jazyku. Pri rozdelení knižnice sa zápasilo o majetok a cenné zbierky. Mark Derez, archivár flámskej inštitúcie *Katholieke Universiteit Leuven*, spomína na kolegu, ktorý v spálni ukrýval vzácnu modlitebnú knihu z 15. storočia, aby ju Valóni nemohli vziať na nové miesto. Správcovia sa nakoniec rozhodli pre niektoré základné pravidlá pri rozdelení knižnice, ktoré sa za daných okolností javili ako najférovejšie. Ak bolo možné kontaktovať darcu diela, tak ten si mohol zvoliť, kam jeho dielo poputuje. Ak existovala viac ako jedna verzia toho istého diela, tak do každej inštitúcie dali jednu kópiu. Väčšina diel bola rozdelená iba podľa značiek na policiach – časť zostala v Leuvene a časť išla Louvain-la-Neuve. Dnes tieto dve inštitúcie udržiavajú tzv. „mierový vzťah“, občas sa schádzajú v rámci ceremónií a pravidelne spolupracujú na výskume. Napríklad študenti práva často trávia šesť mesiacov na jednej a neskôr na druhej univerzite, pretože sa očakáva, že budú dvojjazyční. Aj napriek tomu musia Valóni a Flámovia často komunikovať medzi sebou dokonca v angličtine.

Zdroj:

<https://americanlibrariesmagazine.org/latest-links/leuven-university-library-split-two/>

<https://bib.kuleuven.be/english/about/history-tourism>

<https://www.kuleuven.be/english/about-kuleuven/>
<https://www.atlasobscura.com/articles/when-was-the-leuven-library-divided>

◆ DEDIČSTVO AUTORIEK Z BRITSKÝCH OSTROVOV V CHAWTON HOUSE

Fascinujúca knižnica ženskej literatúry a diel skorých ženských autoriek z Britských ostrovov sa nachádza v Chawton House, ktorý je ako *Great House* spomínaný už v listoch Jane Austenovej.

Na tomto mieste je možné relaxovať v krásnych záhradách a nachádzať inšpiráciu v životoch a dielach ženských autoriek.

Chawton House založila americká podnikateľka a filantropka Sandy Lernerová v roku 1993 s cieľom obnoviť dôležité dedičstvo ženských spisovateľiek. Dom, ktorý postavila rodina Knightovcov v 80. rokoch 16. storočia, zostal tejto rodine až do 20. storočia. Na začiatku 19. storočia bol jeho majiteľom Edward Austen, brat Jane Austenovej, ktorého si adoptovala rodina Knightovcov. Usadlosť zdedil Richard Knight, ale v roku 1987 bol nútený dom predať, ktorý bol prerobený na luxusný hotel a golfové ihrisko. Avšak spoločnosť, ktorá ho vlastnila, sa dostala do likvidácie a nechala dom chátrať. Sandy Lernerová sa rozhodla zakročiť a naplánovala jeho renováciu, po ktorej nasledoval rozsiahly program obnovy od roku 1996 do roku 2003, kedy bol Chawton House otvorený.

Knižnica nachádzajúca sa v tomto dome obsahuje prvé vydania diel autoriek (väčšinou v angličtine) z obdobia rokov 1600 – 1830. Mnohé z týchto titulov sú vzácne a jedinečné, ako napríklad diela Penelopy Aubinovej, Aphry Behnovej, Frances Burneyovej, Marie Edgeworthovej, Elizy Haywoodovej, Charlotty

Lennoxovej, Hannah Morovej, Sydney Owensonovej, Ann Radcliffovej, Mary Robinsonovej, Mary Shelleyovej, Frances Sheridanovej, Charlotty Smithovej a Mary Wollstonecraftovej. V zbierke knižnice sa nachádzajú romány, poézia, dráma, publikované listy, spomienky a písomnosti z histórie, cestovania, medicíny, botaniky či kuchárstva. Ženy vo vtedajšom období zohrávali dôležitú úlohu v debatách o vzdelávaní žien, a preto zbierka obsahuje aj vzdelávacie práce, poradenské príručky a detskú literatúru.

Výskum, ktorý sa v knižnici realizuje, pomáha vrátiť tieto knihy a ich autorov späť na intelektuálnu mapu. Jedinečná zbierka ženských písomností je prístupná každému. Historické prostredie oživuje kontext, v ktorom spomínané spisovateľky žili a pracovali. V *Chawton House* sa realizujú mnohé podujatia, ako večerné prednášky, hudobné recitály a medzinárodné konferencie a tiež školský program v spolupráci s múzeom Jane Austenovej (*Jane Austen's House Museum*).

Zdroj:

<https://chawtonhouse.org/about-us/what-we-do/>

<https://www.independentlibraries.co.uk/chawton-house-library>